

Десктоп Apple: Безбедност и приватност (Security and privacy)

Како да бидете побезбедни кога го користите macOS Catalina.

macOS Catalina има моќни безбедносни функции. Екранот за **Најавување** го штити вашиот компјутер и ги спречува другите лица да пристапуваат до вашите информации без дозвола, додека други функции работат во заднината за да спречат вируси и други закани.

Што ќе ви треба

Пред да го почнеме овој дел, вашиот Apple компјутер мора да го има најновиот оперативен софтвер, а тој е macOS Catalina. За повеќе информации за **macOS Catalina**, осврнете се на **страница 6** од овој водич. Треба да проверите дали компјутерот е приклучен во штекерот, дали е вклучен и дали го прикажува екранот за **Најавување**. Исто така, треба да проверите дали сте ги поврзале правилно глумчето и тастатурата, и дали вашиот компјутер е поврзан на домашната Wi-Fi мрежа и на интернет.

Ќе ви треба и лозинката што ја создадовте при првичното поставување на компјутерот.

Првите чекори

Кога компјутерот го покажува екранот за **Најавување**, тој е заклучен и безбеден. За да се најавите, ќе ви треба лозинката на сметката што ја користите на овој компјутер.

За да се најавите:

- 1.** Проверете дали екранот за Најавување ги покажува вашето име и слика.
- 2.** Во белото поле што се наоѓа под името на вашата сметка, внесете ја **Лозинката** за сметката и потоа притиснете на **Enter** на тастатурата.
- 3.** Екранот за Најавување ќе исчезне, а ќе се појави **Работната површина (Desktop)**.

Најавете се на компјутерот со лозинка

Десктоп Apple: Безбедност и приватност (Security and privacy)

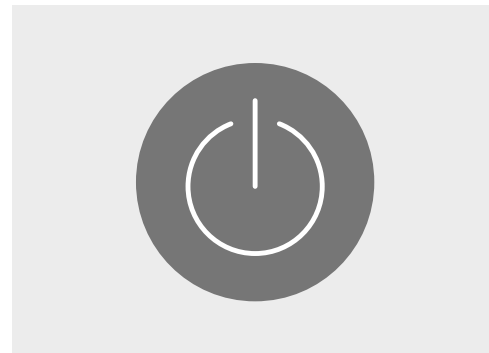
Како да го обезбедите компјутерот

Кога не го користите компјутерот, важно да биде безбеден за да ги заштитите вашите информации. Еден начин да го сторите тоа е да го исклучите. Пред да го исклучите компјутерот, најпрво треба да ја зачувате работата и да ги затворите сите отворени апликации.

Потоа, задржете го притиснато копчето за вклучување/исклучување околу пет секунди (не држете го притиснато подолго од пет секунди, бидејќи во тој случај компјутерот ќе се исклучи, но ќе се вклучи повторно автоматски). Потоа, ќе видите поле кое вели **Дали сте сигурни дека сакате да го исклучите компјутерот сега? (Are you sure you want to shut down your computer now?)**

Во полето се нудат неколку избори:

1. Со **Рестартирање (Restart)** вашиот компјутер ќе се исклучи, а потоа ќе се вклучи повторно автоматски и ќе биде подготвен да се најавите со вашата лозинка.
2. Режимот за **Штедење (Sleep)** ви овозможува компјутерот да биде безбеден без да го исклучите.
3. Со **Откажување (Cancel)** ја прекинување постапката на исклучување.
4. Со **Исклучување (Shut Down)** вашиот компјутер се исклучува целосно. За да го користите повторно, ќе треба да го притиснете копчето **Вклучување/Исклучување** и потоа да се најавите со лозинката.

Не заборавајте да ги затворите апликациите и да ја зачувате работата пред да го исклучите компјутерот

Како да го користите режимот за штедење

Кога го избирате режимот за **Штедење (Sleep)**, екранот станува црн. Компјутерот се заклучува и никој нема пристап до него без вашата лозинка.

За да го активирате компјутерот, притиснете на кое било копче на тастатурата.

За безбедност, Apple компјутерот преминува автоматски во режим за штедење ако не го употребувате подолго време.

Ако компјутерот самостојно преминал во режим за штедење подолго од пет минути, можете да го активирате и да го користите без да се најавите. По пет минути, ќе треба да се најавите со корисничкото име и со лозинката.

Десктоп Apple: Безбедност и приватност (Security and privacy)

Како да ја измените опцијата за Задоцнување со барање лозинка

И покрај тоа што петминутното задоцнување е практично, побезбедно е да имате пократко задоцнување. Можете да го измените задоцнувањето, така што вашиот Apple компјутер да влегува во режим за штедење после едноминутна неактивност.

1. Кликнете на **иконата Apple** во горниот лев агол на екранот.
2. Во менито што ќе се појави кликнете на **Системски претпочитани вредности (System Preferences)**
3. Во овој панел, кликнете на **Безбедност и приватност (Security & Privacy)**. Ќе се отвори нов панел, во кој треба да биде нагласена опцијата **Општо (General)**.
4. Кликнете во полето што се наоѓа десно од зборовите **Потребна е лозинка (Require password)** за да видите список со опции за време.
5. Изберете ја опцијата за **1 минута**.
6. Ќе се појави поле и во него треба да ја внесете вашата лозинка за да ја потврдите промената. Внесете ја лозинката и кликнете на **ОК**.
7. Кликнете на малото црвено копче во горниот лев агол за да го затворите панелот за **Безбедност и приватност (Security & Privacy)**.

Иконата за безбедност и приватност отвора опции за да го заштитите вашиот компјутер и личните информации

Како macOS Catalina ги употребува известувањата

macOS Catalina врши голем број операции во заднината за да го заштити и ажурира вашиот компјутер. Повремено, ќе ве извести што прави со **известување (notification)**.

Известувањата се јавуваат во десниот горен агол на екранот, а исто така, може да добивате известувања и од апликации и веб-страници.

Повеќето известувања исчезнуваат по неколку моменти, што значи дека не се итни или важни.

Ако известувањето е од апликација или веб-страница во која имате доверба, можете да кликнете на него за да видите што треба да направите следно.

Известувањата се јавуваат во горниот делен агол на компјутерскиот екран

Десктоп Apple: Безбедност и приватност (Security and privacy)

Како macOS Catalina праќа итно известување

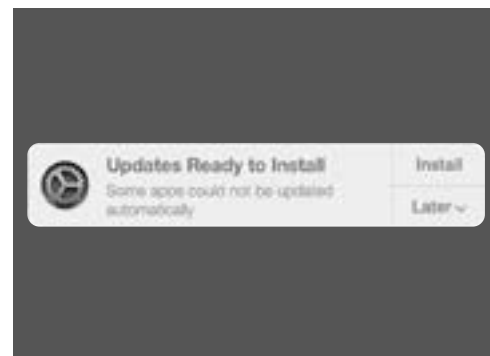
Понекогаш вашиот компјутер праќа скокачко известување што останува на екранот. Тоа значи дека сака да ви каже нешто важно.

Пример 1: Основно ажурирање

Ажурирањето на основниот систем се јавува како известување во десниот горен агол на екранот. Можете да кликнете на **Инсталирај (Install)** за да го добиете ажурирањето веднаш, или на **Подоцна (Later)** за да изберете од списокот со опции кога сакате да добиете потсетник.

Ако изберете **Вклучи автоматски ажурирања на софтвер (Turn on Automatic Software Updates)** тоа значи дека Apple компјутерот ќе се погрижи за некои ажурирања автоматски, и ќе гледате помал број известувања.

Ако кликнете на **Инсталирај (Install)**, можеби ќе треба да причекате неколку минути ажурирањето да се преземе и потоа да се инсталира. Ова ќе се врши во заднина и нема да биде потребно да го рестартирате компјутерот.

Ивестувањето за ажурирање ќе ви овозможи да изберете кога да го инсталирате ажурирањето

Пример 2: Важно ажурирање

За некои ажурирања ќе биде потребно да го рестартирате компјутерот. Можете да кликнете на **Рестартирај (Restart)** на известувањето за да го рестартирате компјутерот и да го инсталирате ажурирањето веднаш, или на **Подоцна (Later)** за да изберете кога сакате ажурирањето на почне.

Ако сте подготвени да ја извршите инсталацијата веднаш, не заборавајте да ја зачувате работата што сте ја правеле и да ги затворите сите апликации.

Кога ќе кликнете на **Рестартирај (Restart)**, можеби ќе треба да причекате неколку минути ажурирањето да се преземе и потоа да се инсталира.

Кога компјутерот ќе биде подготвен, ќе се појави поле во прашање **Дали сте сигурни дека сакате да го рестартирате компјутерот сега? (Are you sure you want to restart your computer now?)** Можете:

1. да кликнете на **Откажи (Cancel)** за да го спречите компјутерот да се рестартира,
2. да кликнете на **Рестартирај (Restart)** за да го рестартирате вашиот компјутер веднаш, или
3. да не направите ништо, и тогаш компјутерот ќе се рестартира самостојно после 60 секунди.

Откако компјутерот ќе се рестартира, ќе го видите екранот за **Најавување (Sign-in)** и ќе треба да ја внесете **лозинката** и да притиснете на **Enter**.

Десктоп Apple: Безбедност и приватност (Security and privacy)

Како macOS Catalina ве штити од вируси

Вашиот компјутер има вградена безбедност, којашто работи во заднината за да го штити.

Ова вклучува помош за заштита на компјутерот од вируси, за безбедност на лозинките на сметката и многу друго.

Важен дел од одржувањето на безбедноста на компјутерот е ажурирањето на софтверот.

Исто така, можеби ќе сакате да набавите софтвер против вируси за дополнителна заштита. Можете да го купите од продавница или од веб-страница. Треба да знаете дека софтверот против вируси вообичаено има тековни трошоци за претплата, па затоа, прочитајте ги внимателно малечките букви пред да се пријавите.

Како да ја блокирате веб-камерата на компјутерот

Повеќето компјутери имаат малечка вградена камера наречена веб-камера. За да проверите дали вашиот компјутер има веб-камера, погледнете дали во горниот дел на екранот има мало крукче.

Оваа камера е корисна кога вршите видеоповици, и вашиот компјутер ја вклучува автоматски кога ви треба.

И покрај тоа што е малку веројатно, некој може да пристапи до вашата камера и да ја вклучи без ваша дозвола.

За да се заштитите од ова, едноставно ставете врз камерата мало парче леплива лента!

Сè за macOS Catalina

Тука ќе најдете сè што треба да знаете за macOS Catalina, оперативниот софтвер на Apple, вклучувајќи што е, како да проверите дали го имате и како да го инсталирате на вашиот компјутер ако го немате.

Што е macOS Catalina и зошто ми треба?

На сите компјутери им треба посебен вид софтвер за да работаат, односно оперативен систем. Catalina е оперативен систем изработен од Apple.

Catalina му овозможува на вашиот компјутер да отвора документи, да емитува музика и видеозаписи, да праќа е-пошта, да прегледува на интернет и многу друго.

Оперативниот софтвер на вашиот компјутер го контролира начинот на кој работи и ги обезбедува најновите безбедносни функции

Десктоп Apple: Безбедност и приватност (Security and privacy)

Исто така, на компјутерот му ги обезбедува најновите безбедносни функции и му помага да се заштити од вируси и други закани.

За да можете да ги следите овие курсеви ќе ви биде потребно најновото издание на macOS Catalina.

Како можам да проверам дали го имам macOS Catalina?

Повеќето нови компјутери Apple веќе го содржат macOS Catalina. Најдобриот начин да бидете сигурни дека вашиот компјутер го има macOS Catalina е да го притиснете копчето за вклучување/исклучување и да го вклучите компјутерот.

Штом ќе се најавите и ќе ја гледате **Работната површина (Desktop)**, кликнете на **иконата Apple** во горниот лев агол на работната површина. Потоа кликнете на **За овој Mac (About This Mac)** во паѓачкото мени.

Ќе се отвори панелот за **Преглед (Overview)**, во кој macOS Catalina треба да се наоѓа на првото место, со број на верзија што почнува со 10.15.

Ако видите различно име, како на пример, macOS Mojave верзија 10.14.6, тогаш вашиот компјутер не работи со macOS Catalina, но можете да извршите бесплатно ажурирање на најновото издание. Овој водич ќе ви покаже како.

Што ако мојот компјутер веќе бил користен?

Ако сте добиле компјутер што ќе го користите трајно, или ако сте купиле веќе користен компјутер и тој сè уште ги има податоците на претходниот корисник, пред да продолжите да го користите, најдобро е да извршите целосно ресетирање.

Со ресетирањето ќе се отстранат личните детали, датотеки и програми на претходниот корисник и ќе го подготвите вашиот компјутер за поставување. Курсот *Десктоп Apple: Подготовка за поставување (Prepare to set up)* ќе ви покаже како да го направите ова. Можете да го почнете овој курс кога ќе се подготвите, или пак, продолжете да го читате овој водич за информации како да го одржите macOS Catalina безбеден и ажуриран.

Како да проверам дали macOS Catalina на мојот компјутер е ажуриран?

Вашиот компјутер редовно проверува дали постојат нови ажурирања и верзии за оперативниот софтвер. Кога ќе ги најде, на вашиот компјутер ќе се појави скокачка порака што ве информира дека треба да ги преземете и инсталирате.

Речиси сите компјутери Apple изработени после 2012 година работат со macOS Catalina. Можете да дознаете повеќе и да проверите на:

<https://www.apple.com/au/macOS/how-to-upgrade/#hardware-requirements>

Ако вашиот компјутер не бил вклучен подолго време, или туку што сте го купиле, треба да проверите дали постојат ажурирања што биле издадени додека вашиот компјутер не се користел.

Десктоп Apple: Безбедност и приватност (Security and privacy)

Пред да почнете, проверете дали компјутерот е поврзан на домашната Wi-Fi мрежа.

Кога компјутерот ја покажува **Работната површина (Desktop)**, кликнете на иконата **Мени на Apple (Apple menu)** во горниот лев агол на работната површина. Кликнете на **За овој Mac (About This Mac)** во паѓачкото мени. Ќе се отвори панелот со **Преглед (Overview)**.

Кликнете на копчето **Софтверско ажурирање (Software Update)** што се наоѓа во долниот дел. Во зависност од компјутерот, ќе се отвори **Панелот со претпочитани вредности за софтверско ажурирање (Software Update preferences panel)** или апликацијата **App Store**.

Ако се отвори **App Store**, компјутерот ќе провери автоматски дали постојат ажурирања. Исто така, ќе ви каже дали за вашиот компјутер е достапна понова верзија од оперативниот софтвер. Во тој случај, ќе ве поттикне со копче за **Инсталација (Install)**

Ако се отвори **Панелот со претпочитани вредности за софтверско ажурирање (Software Update preferences panel)**, побарајте ја и кликнете на опцијата **Ажурирање и безбедност (Update & Security)**. Компјутерот ќе пребара дали постојат какви било ажурирања или нови верзии на оперативниот софтвер, и ако најде, ќе видите порака што вели **За вашиот Mac постои достапно ажурирање (An update is available for your Mac)** и копче **Ажурирај сега (Update Now)**.

Во зависност од тоа како работи вашиот компјутер, пред да ги инсталирате ажурирањата или поновата верзија на оперативниот софтвер, можеби ќе треба да го рестартирате.

Пред да го рестартирате, важно е да ги зачувате сите датотеки и да ги затворите апликациите. Ако вршите надградба на нова верзија на оперативниот софтвер, добра идеја е да направите резервна копија од датотеките на USB-меморија. Можете да научите како да го правите ова во курсот *Десктоп Apple: Управување со склад (Managing storage)*.

Штом ќе го направите тоа, кликнете на копчето **Ажурирај сега (Update Now)** или **Инсталирај (Install)** за да ја почнете надградбата.

You need to be connected to the internet to upgrade your computer's operating software